

Governancescores visitaties 2018: duidelijke verbetering governance corporaties

5 maart 2019

Woningcorporaties laten zich eens in de vier jaar visiteren. Een belangrijk onderwerp dat daarin uitgebreid aan de orde komt is de governance¹: de kwaliteit van de besturing, het interne toezicht en de wijze waarop een corporatie zich tegenover belanghebbenden verantwoordt. In 2018 zijn er 75 visitaties van corporaties afgerond. De prestaties op het gebied van governance zijn in vergelijking met 2017 aanzienlijk verbeterd, zo blijkt uit een analyse van Stichting Visitaties Woningcorporaties Nederland (SVWN). Ook ten opzichte van de vorige visitatie is de governance duidelijk verbeterd. 51 van de 69 in 2014 gevisiteerde corporaties zijn in 2018 opnieuw gevisiteerd. Zij blijken in de afgelopen jaren op het gebied van governance een positieve ontwikkeling te hebben doorgemaakt.

558 visitatierapporten geanalyseerd

Sinds 2011 zijn er 558 visitaties uitgevoerd waarvan de (kwantitatieve) beoordelingen zijn geanalyseerd. Tijdens een visitatie onderzoekt een visitatiecommissie de prestaties van een corporatie over de afgelopen vier jaar. De 75 visitaties die in 2018 zijn uitgevoerd betroffen soms de periode 2013-2016, maar meestal de periode 2014-2017.

Governance is een van de vier aandachtsgebieden (perspectieven) in een visitatie.² Binnen het perspectief governance wordt de kwaliteit van de besturing, het interne toezicht en de wijze waarop een corporatie met belanghebbenden omgaat (externe legitimering en verantwoording) onderzocht. Besturing wordt beoordeeld aan de hand van plan, check en act (conform de PDCA cyclus). Het interne toezicht wordt beoordeeld in het licht van de VTW-criteria voor goed toezicht, het gebruik van een toetsingskader en de naleving van de Governancecode Woningcorporaties. De visitatiecommissie bestudeert documenten en spreekt met vertegenwoordigers van de corporatie (bestuur, RvC) en belanghebbenden. Op basis daarvan beoordeelt de commissie hoe de governance is verankerd in de organisatie en hoe de corporatie daar in de praktijk naar handelt en van haar ervaringen leert.

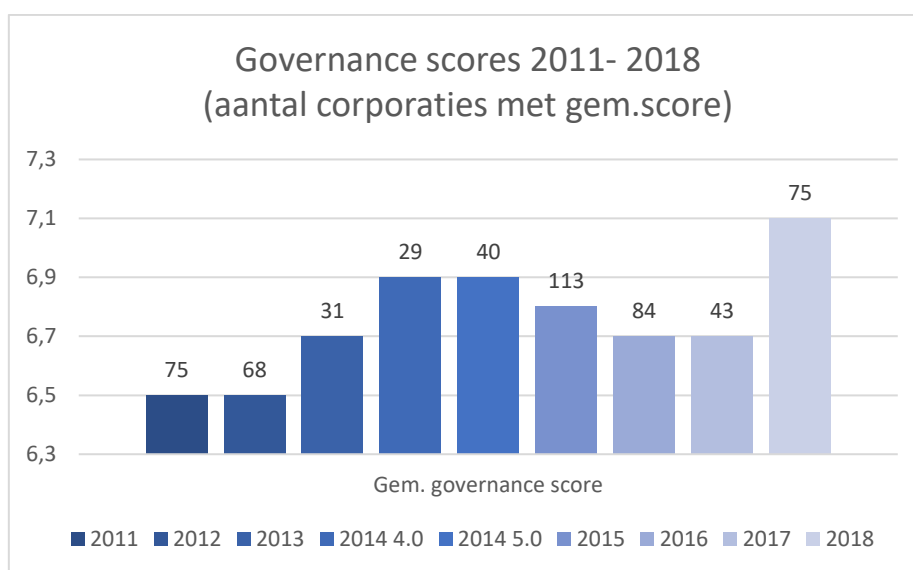
¹ Er is in 2018 gewerkt volgens methodiek 5.0, waarin een corporatie beoordeeld wordt op het functioneren van de raad van commissarissen, het toetsingskader en de naleving van de Governancecode. Met ingang van 1 januari 2019 wordt er gewerkt volgens methodiek 6.0. Voor het onderdeel governance houdt dit in dat alle door de Aw getoetste onderwerpen worden geschrapt en het accent is verlegd naar de besturing resp. governance van het maatschappelijk presteren. Wat betreft het intern toezicht wordt de aandacht gericht op de maatschappelijke rol van de RvC.

² Een visitatie kent vier 'perspectieven': Presteren naar Opgaven en Ambities, Presteren volgens Belanghebbenden, Presteren naar Vermogen en Governance.

Algemene ontwikkeling

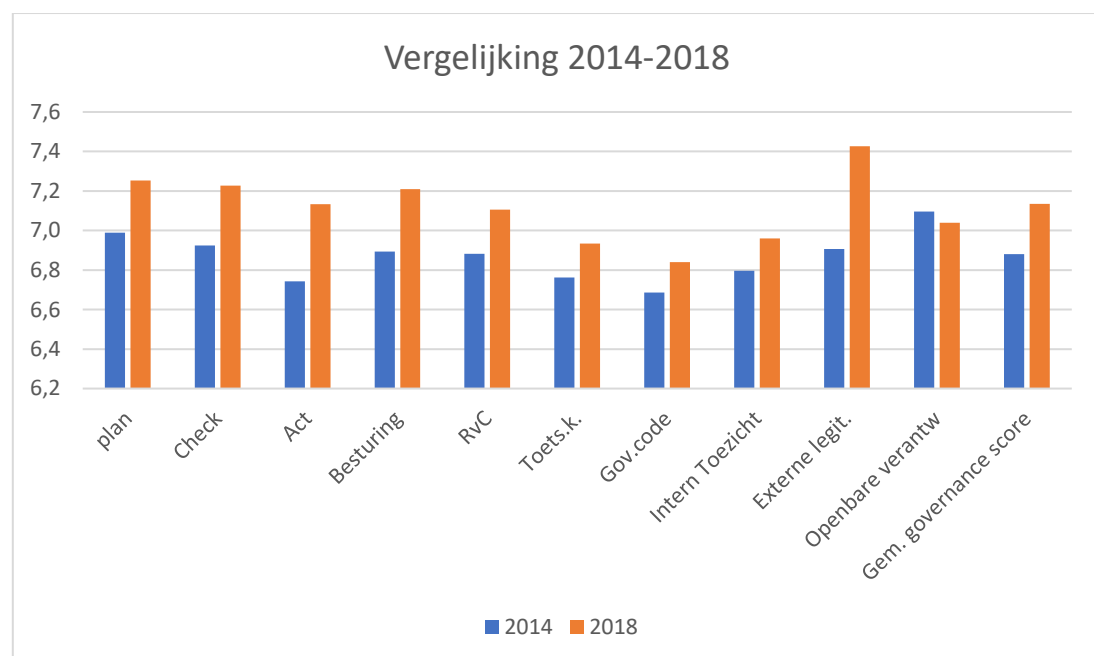
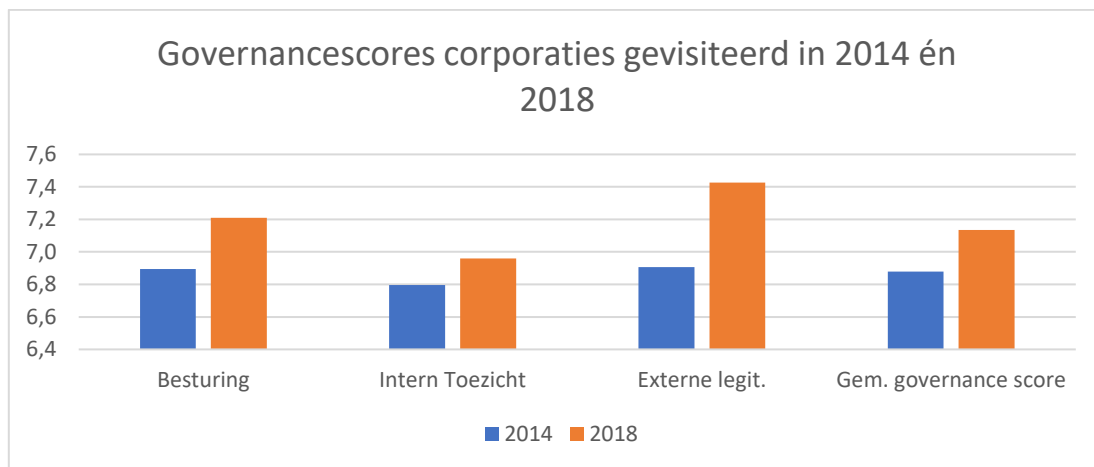
Tussen 2011 en 2018 zijn de prestaties van corporaties op het gebied van governance gemiddeld beter geworden. Er is een opgaande lijn zichtbaar van gemiddeld 6,5 in 2011 tot gemiddeld 6,9 in 2014. Vanaf medio 2014 tot en met 2018 is met methodiek 5.0 gewerkt, waarin het ijkpunt voor een voldoende voor governance strenger was dan in de periode daarvoor. Niet langer krijgt een corporatie een 7 als aan de norm wordt voldaan, maar een 6. De overweging daarbij was dat de eisen die politiek en maatschappij, maar ook de sector zelf aan de governance van corporaties stellen, hoger zijn geworden én dat corporaties inmiddels zoveel ervaring hebben opgedaan dat zij daar ook aan (moeten) kunnen voldoen.

Vanaf 2015 (het eerste volledige jaar waarin methodiek 5.0 is toegepast) is te zien dat de gemiddelde scores tot en met 2017 ongeveer gelijk blijven, hetgeen dus een stijgende lijn betekent ten opzichte van vorige jaren (d.w.z. de visitatiescores van dezelfde corporaties vier jaar eerder) vanwege de gewijzigde norm.

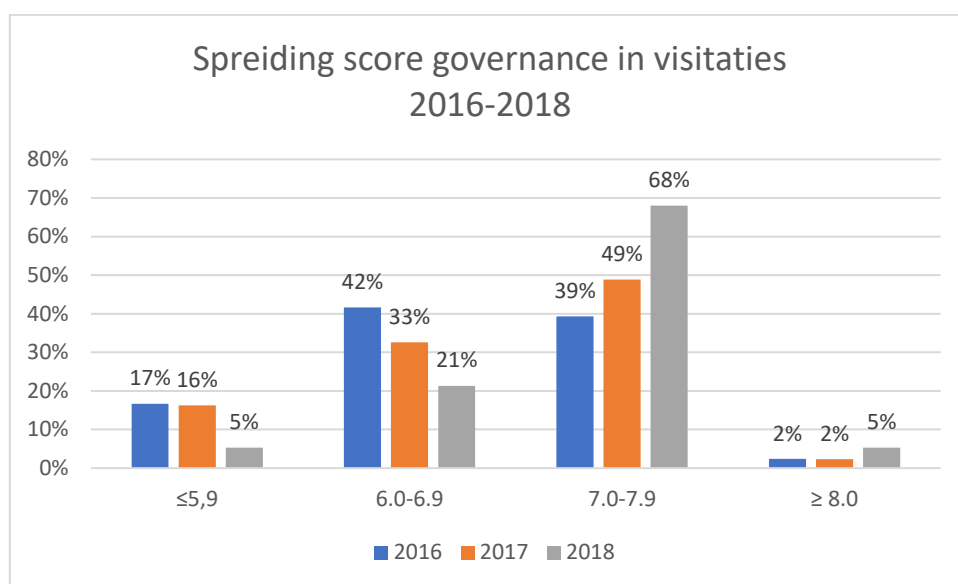
Opvallend is dat er in 2018 veel beter gescoord is dan in de jaren daarvoor. Dit is deels te verklaren doordat er veel corporaties tussen zitten die vier jaar eerder, in 2014, ook al goede prestaties lieten zien. Van de 75 gevisiteerde corporaties in 2018 zijn er 51 ook in 2014 gevisiteerd. Kennelijk hebben de corporaties in deze 'jaargroep' hun governance over het algemeen prima op orde. Maar de volgende figuur laat zien dat de scores van deze 51 corporaties ten opzichte van vier jaar geleden nog verder verbeterd zijn.

Vergelijking 2014-2018: corporaties actief aan de slag

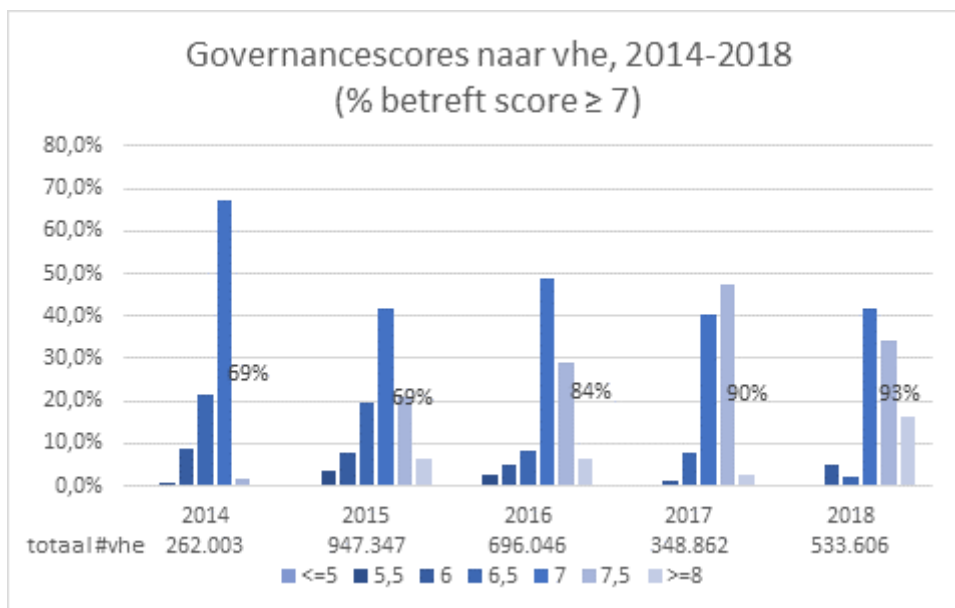
Uit een inhoudelijke analyse van de visitatierapporten blijkt dat de corporaties die een grote prestatieverbetering (> 1 punt) laten zien, veelal actief aan de slag zijn gegaan met de verbetersuggesties die er tijdens de vorige visitatie zijn gedaan. Een verbetering van (één of meer onderdelen van) de PDCA-cyclus, de naleving én doorleving van de Governancecode, het aanscherpen van de rolopvatting van de raad van commissarissen en het structureren van de externe legitimatie zijn punten die in meerdere rapporten worden genoemd.

Daarnaast is er over de gehele breedte een duidelijke verschuiving zichtbaar in het aantal corporaties dat een 7 of hoger scoort ten opzichte van de voorgaande jaren. Bij de corporaties is, zowel in het bestuur als bij de RvC, een grotere bewustwording van het belang van 'good governance' waar te nemen. Ongetwijfeld heeft de invoering van de nieuwe Woningwet daaraan bijgedragen, overigens voortbouwend op een al eerder ingezette lijn van toenemende aandacht voor het onderwerp door Governancecode, visitatie en activiteiten van VTW en Aedes.

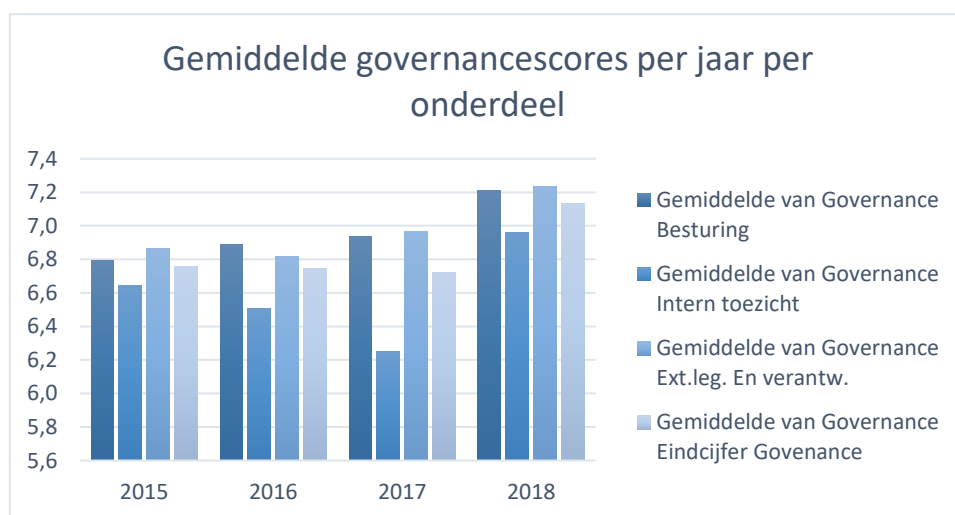
Positieve ontwikkeling voor huurders

Door de governance score te wegen naar het aantal verhuureenheden van de corporaties wordt zichtbaar bij welk aantal woningen (lees: huurders, of preciezer: huishoudens) welke gemiddelde governance score hoort. Vanuit de huurder (woningen) gezien is de governance de afgelopen jaren aanzienlijk verbeterd. Het aantal huishoudens dat een woning huurt van een corporatie die een score van 7 of hoger heeft, is de afgelopen jaren gestegen van 70% in 2015 tot 93% in 2018. Dit komt doordat vooral de grote corporaties beter scoren op het gebied van governance.

Scores op onderdelen

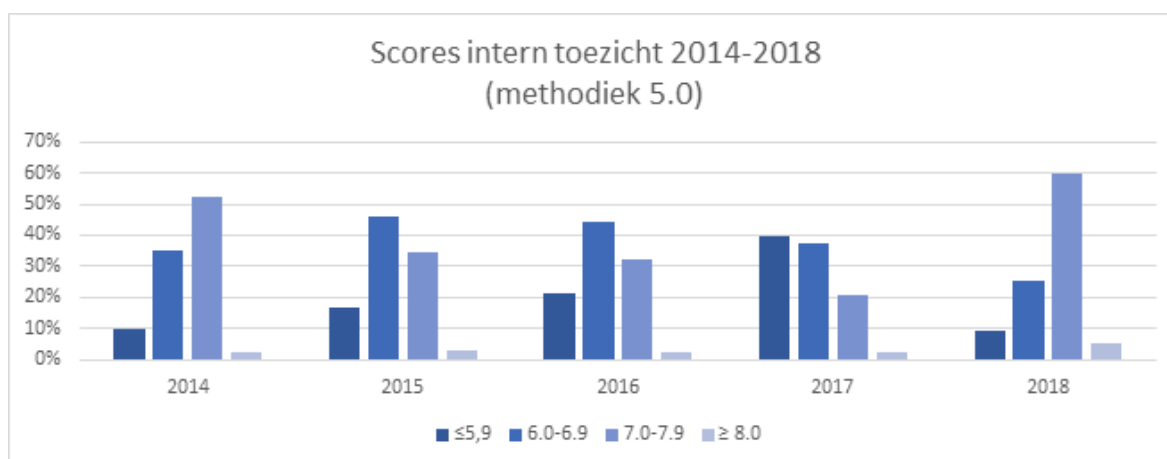
Achter de overall-score voor governance gaan belangrijke verschillen op de diverse onderdelen schuil, waarbij moet worden opgemerkt dat de resultaten vanwege het wisselende aantal visitaties per jaar én het feit dat elk jaar een andere groep corporaties wordt gevisiteerd, kunnen fluctueren. De navolgende conclusies moeten dan ook in dat licht worden gezien.

Uit bovenstaande grafiek is af te lezen dat de in 2018 gevisiteerde corporaties de zaken goed op orde hebben. Dit blijkt ook uit het lage aantal onvoldoendes, zowel in het eindcijfer (4), als op de verschillende onderdelen (11). Op het eindcijfer scoort 5% van het totale aantal gevisiteerde corporaties een onvoldoende, tegenover 16% in 2017.

De [externe legitimatie en verantwoording](#) hebben de corporaties wederom uitstekend voor elkaar. Slechts 1 corporatie scoorde een onvoldoende. De stijging ten opzichte van 2017 zit vooral in een hoger scorende middengroep. In 2017 scoorde 65% van de corporaties een 7 of hoger, tegenover 76% in 2018.

Bij de ontwikkeling van het [intern toezicht](#) valt vooral de grote verbetering ten opzichte van 2017 op. Daarbij moet worden bedacht dat het aantal visitaties in 2017 beperkt was en een sterke oververtegenwoordiging van kleine en zeer kleine corporaties kende. Maar ook in vergelijking met de jaren daarvoor is het interne toezicht duidelijk verbeterd. Het percentage onvoldoendes is afgenomen tot 9% (2017: 40%). Het aantal organisaties dat een 7 of hogers scoort bedraagt inmiddels 65% (2018), tegenover 23% in 2017. Het aantal uitschieters met een 8 of hoger blijft met vier corporaties echter nog vrij bescheiden. Op de onderliggende onderdelen (functioneren RvC, toetsingskader en naleving governancecode) zijn de verschillen minder groot, maar is ten opzichte van vorige jaren een vergelijkbare verschuiving zichtbaar. Veel corporaties scoren niet op alle, maar slechts op één of twee onderdelen een 8 of meer.

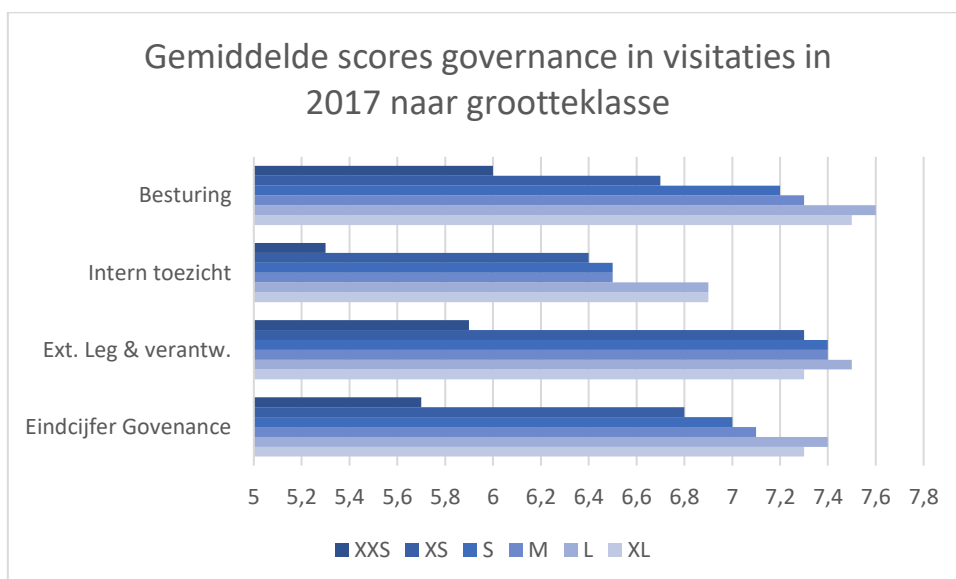
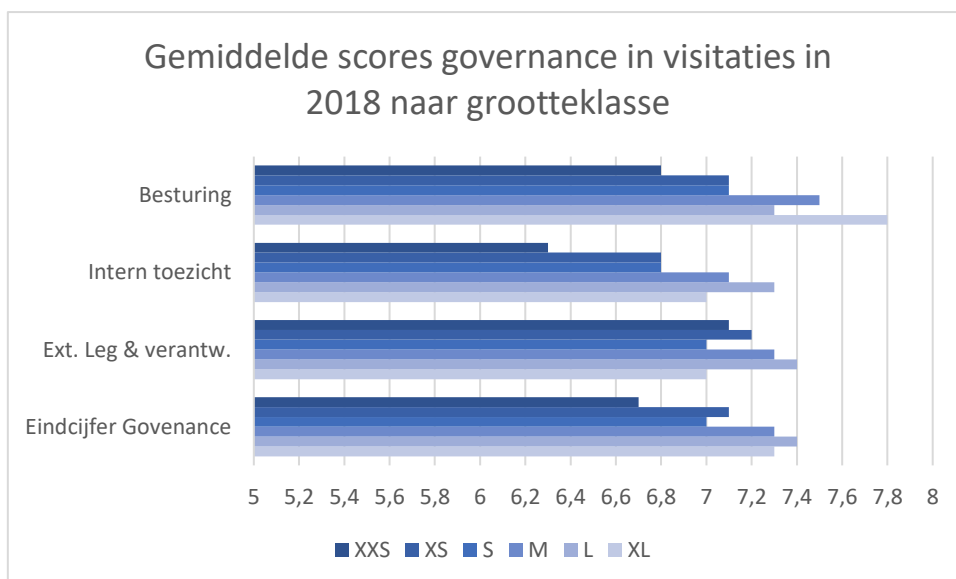

Over de [besturingscyclus](#) van de corporaties oordelen de visitatiecommissies over het algemeen positief. Met een 7,2 gemiddeld is ook hier een stijging zichtbaar ten opzichte van 2017. Op de afzonderlijke onderdelen scoren veel corporaties een 8 of hoger, voor Plan 29%, voor Check 36% en voor Act 31% van de corporaties. Opvallend is dat het percentage corporaties met gemiddeld een 8 of hoger voor besturing (15%) behoorlijk lager ligt dan op de afzonderlijke onderdelen. Hieruit is op te maken dat corporaties vaak één of twee onderdelen van de PDCA-cyclus uitstekend op orde hebben terwijl er op andere onderdelen nog ruimte voor verbetering is.

Verbetering kleine corporaties

Dit jaar is er een duidelijke verbetering zichtbaar in de prestaties van de kleine corporaties. De gemiddelde scores liggen dit jaar op alle onderdelen boven de 6. Ten opzichte van 2017 laten met name de kleinste corporaties met 1,1 punt een grote verbetering zien. Meerdere (zeer) kleine corporaties (XXS) tonen aan dat er ook met een beperkte schaalgrootte op een goed niveau gepresteerd kan worden.

Het is vanwege het geringe aantal gevisiteerde zeer kleine corporaties echter te vroeg om te zeggen dat er sprake is van een inhaalslag. Drie van de vier corporaties die een onvoldoende op totaalniveau hebben gescoord vallen in de categorie XS of XXS (<2.500 vhe en <1.000 vhe). Naast de onvoldoendes op totaalniveau zijn de kleine corporaties ook oververtegenwoordigd in het aantal onvoldoendes op de verschillende onderdelen.

Net als vorig jaar is te zien dat de kleine corporaties (XXS en XS) met name achterblijven op het punt van intern toezicht. Op alle subonderdelen (functioneren RvC, toetsingskader en naleving Governancecode) zijn de corporaties oververtegenwoordigd in het aantal onvoldoendes. Het meest in het oog springt het functioneren van de raad van commissarissen, waar de kleine corporaties goed zijn voor 71% van de onvoldoendes. De constatering dat kleine, en met name de zeer kleine corporaties, moeite hebben met het voldoen aan de professionele eisen die tegenwoordig aan de corporaties worden gesteld, is nog steeds actueel.

